

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z konference Protistátní trestné činy včera a dnes

Protistátní trestné činy prošly za dobu své existence velmi pestrým vývojem. To, co dnes v současném trestním právu označujeme za protistátní trestné činy, bychom si v minulosti uměli představit jako trestné jen stěží. Totéž platí i naopak, vždyť některé historické skutkové podstaty jako byla urážka prezidenta republiky z období první republiky nebo pobuřování z období komunistického režimu působí z dnešního pohledu úsměvně až komicky. Nejen o zmíněných skutkových podstatách trestných činů proběhla v zasedací místnosti Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 15. října 2021 konference s názvem *Protistátní trestné činy včera a dnes* za společné organizace dvou fakultních kateder, a to Katedry dějin státu a práva a Katedry trestního práva. Nešlo o spolupráci nahodilou, nýbrž o pokračování plodné spolupráce, která započala již v minulosti. A právě odborná konference organizovaná výše uvedenými katedrami je jedním z jejích výstupů. Letošní konference se tak zaměřila na široký záběr problematiky protistátních trestných činů, a to od nejstarších dob římského práva až po současná znění dotčených skutkových podstat trestního zákoníku. Vhodné spojení historickoprávní složky s tou současnou pak umožnilo posluchači získat z hlediska časového komplexní náhled do dané problematiky.

Celá konference byla rozdělena do tří bloků. Jednotlivé příspěvky byly seřazeny dle jejich časové souslednosti od nejstarších témat až po témata současná. Úvodu konference se ujali její organizátoři, vedoucí kateder *prof. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.*, a *doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.*, po jejichž úvodních slovech již nic nebránilo zahájení poměrně pestrého programu. Celkem 18 příspěvků pronesli čeští a slovenští právní historici, akademičtí pracovníci zabývající se trestním právem, ale též odborníci z neprávního prostředí.

V rámci prvního bloku zazněly čistě historickoprávní přednášky, které prokázaly, že jakési stopy protistátní činnosti lze spatřovat již v dobách nejstarších, a to v dobách platnosti římského práva. S římskoprávním zločinným spolčením účastníky seznámil *JUDr. Mgr. Radek Černoch, Ph.D. et Ph.D.*, po jehož příspěvku následovala dvojice *doc. JUDr. Petera Vyšného, Ph.D.*, a *JUDr. PhDr. Marka Prudoviče*, kteří se zabývali (ne)legitimitou vzniku Římské republiky. S velezradou v uherském středověkém právu přítomné seznámil historik slovenského Vojenského historického ústavu *doc. PhDr. Vladimír Segeš, Ph.D.* Od hlubokých dějin se konference přiblížila současnosti prostřednictvím příspěvku místopředsedy zlínského okresního soudu *JUDr. Davida Kolumbera, Ph.D.*, o protistátních činech v moderních kodifikacích, které definoval, charakterizoval a kategorizoval dle oblastí. Příspěvkem *Poznámky o ušlechtilém muži, lejtstrech a trochu také o protistátních trestných činech* představil *prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc.* Františka Storchu, významného českého odborníka na trestní právo. Celý blok ukončil *Mgr. Daniel Kadlec*, který se svým tématem *Urážka prezidenta republiky v meziválečném období* na příkladu několika dobových případů přítomné nejen obohatil znalostmi, ale též pobavil, neboť některé stíhané dobové skutkové stavy byly skutečně až komické, což vyvolalo diskusi o důvodnosti jejich kriminalizace.

Druhý blok distančně zahájil svým příspěvkem *doc. Mgr. Mgr. Ondřej Podolec, Ph.D.*, který seznámil účastníky konference s teorií i judikatorní praxí trestného činu pobuřo-

vání jako nástroje politické perzekuce do roku 1989. Pokračovala *JUDr. Alena Korábová*, která představila prokuraturu ve světle stíhání protistátních trestných činů, zejména příslušné dobové prameny. *Mgr. František Neupauer, PhD.*, ve svém příspěvku představil osobu Pála Korbuly, soudce Štátního soudu v Bratislavě poplatného komunistickému režimu, který se však v další části svého života dal na pokání. Zevrubně na konferenci představil *doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.*, trestný čin taktéž neslavně spojený s bývalým režimem, totiž trestný čin opuštění republiky, jeho genezi a dopady. Závěr bloku patřil *JUDr. Alexandře Letkové, Ph.D.*, která ve svém příspěvku pojednala o významných atentátech v československých dějinách a jejich případných vlivech na právní úpravu či společnost.

Třetí blok pak jednoznačně patřil současným odborníkům trestního práva, kdy v jednotlivých příspěvcích rezonovalo zejména téma terorismus. Hned na úvod představila *JUDr. Eva Brucknerová, Ph.D.*, teroristickou skupinu a účast na ní coby konstrukt obecné části podle § 129a trestního zákoníku. Dále se svým příspěvkem *Kam až sahá odpovědnost za trestný čin podpory a propagace terorismu?* vystoupil *doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.*, který se věnoval vazbě tohoto trestného činu jako subsidiárního k trestnému činu podle § 312a trestního zákoníku. V problematice terorismu pokračoval *Mgr. Lukáš Mareček, Ph.D.*, který se zabýval diskurzem terorismu v mezinárodním právu ve vztahu k Zvláštnímu tribunálu pro Libanon. Následovala trojice přednášek o současné slovenské právní úpravě protistátních trestných činů. *Prof. JUDr. Peter Polák, Ph.D.*, ve své prezentaci účastníky konference komplexně seznámil se současnou slovenskou právní úpravou trestných činů proti republice. Na *prof. Poláka* distančně navázal *JUDr. Jozef Michalko*, který s *prof. JUDr. Jaroslavem Klátikem, Ph.D.*, připravil příspěvek na téma *Trestné činy ohrožující zvrchovanost v podmienkach Slovenskej republiky*. Nástin slovenské právní úpravy uzavřel kolektiv *Dr. h. c. prof. JUDr. Jaroslava Ivora, DrSc.*, spolu s *JUDr. Martou Hlaváčovou* a *JUDr. Evou Balážovou*, kteří účastníky konference seznámili s rekodifikací trestního zákona v kontextu trestných činů proti republice. Úplný závěr třetího bloku a zároveň celé konference patřil *JUDr. Petru Osinovi, Ph.D.*, který se svým zajímavým tématem *Protistátní trestné činy v islámském právu* podnítil mnohé účastníky k velmi zajímavým dotazům.

Jak tato výše popsaná konference ukázala, protistátní trestná činnost zaznamenala od doby svého prvního potírání až do současnosti značný vývoj, v jehož rámci vidíme trestné činy, které bychom si před nedávnou dobou vůbec nedokázali v současné úpravě představit. Jde například o terorismus, se kterým se v současné době potýkáme nejen v Evropě. Bezesporu panuje shoda, že s takovými protistátními činy je třeba účinně bojovat. Není však určité od věci znát i historickoprávní podklad vzniku této skupiny trestných činů, a to pro jejich komplexní pochopení. K širokému komplexnímu obeznámení nejen o uvedených protistátních činech přispěla popisovaná konference nemalou měrou. S jejími závěry se bude moci odborná i široká veřejnost seznámit ve sborníku. Jeho elektronická verze bude volně dostupná na internetových stránkách brněnské právnické fakulty.

Jan Kabát*

* Mgr. Jan Kabát, katedra dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. E-mail: kabat@rect.muni.cz. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6469-0491>.